

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 12 lipca 2012 r. *

Ochrona konsumentów — Umowy o kredyt konsumencki — Dyrektywa 2008/48 — Artykuły 22, 24 i 30 — Uregulowania krajowe służące transpozycji tej dyrektywy — Zastosowanie do umów nienależących do przedmiotowego i czasowego zakresu zastosowania tej dyrektywy — Obowiązki nieprzewidziane w tej dyrektywie — Ograniczenie prowizji bankowych przysługujących pożyczkodawcy — Artykuły 56 TFUE, 58 TFUE i 63 TFUE — Obowiązek ustanowienia w prawie krajowym właściwych i skutecznych procedur pozasądowego rozwiązywania sporów

W sprawie C-602/10

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Judecătoria Călărași (Rumunia) postanowieniem z dnia 6 grudnia 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 grudnia 2010 r., w postępowaniu:

SC Volksbank România SA

przeciwko

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor – Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Călărași (CJPC),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, A. Prechal (sprawozdawca), L. Bay Larsen, C. Toader i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: V. Trstenjak,

sekretarz: R. Șereș, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 19 kwietnia 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu SC Volksbank România SA przez adwokatów M. Niculeasă, R. Damaschina oraz R. Nanescu,
- w imieniu rządu rumuńskiego przez R.H. Radu oraz R.I. Munteanu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz J. Vlácilá, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: rumuński.

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez S. Fiorentina, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez L. Bouyon oraz M. Owsiany-Hornung, działające w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 22, 24 i 30 dyrektywy 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. L 133, s. 66 oraz sprostowania Dz.U. 2009, L 207, s. 14, Dz.U. 2010, L 199, s. 40 i Dz.U. 2011, L 234, s. 46), jak również art. 56 TFUE, 58 TFEU i 63 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy SC Volksbank România SA (zwaną dalej „Volksbank”) a Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor - Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Călărași (CJCP) (krajowym organem ochrony konsumentów – okręgowym wydziałem ochrony konsumentów w Călărași, zwanym dalej „ANPC”) dotyczącego pewnych postanowień zawartych w umowach o kredyt konsumencki zawieranych między Volksbank i jej klientami, które to klauzule zdaniem ANPC są niezgodne z uregulowaniami krajowymi służącymi transpozycji dyrektywy 2008/48.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 3, 4 i 7 dyrektywy 2008/48 brzmią następująco:

„(3) [Ujawnione zostały] zasadnicze różnice między przepisami różnych państw członkowskich ogólnie w dziedzinie kredytów dla osób fizycznych, a w szczególności kredytów konsumenckich. [...]

(4) Sytuacja de facto i de jure wynikająca z tych krajowych różnic prowadzi w pewnych przypadkach do zakłócenia konkurencji między kredytodawcami we Wspólnocie i stwarza przeszkody dla rynku wewnętrznego w przypadkach, gdy państwa członkowskie przyjęły odmienne przepisy bezwzględnie obowiązujące, które są bardziej rygorystyczne niż te przewidziane w dyrektywie [Rady z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dz.U. 1987, L 42, s. 48), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. (Dz.U. L 101, s. 17), zwanej dalej »dyrektywą 87/102«]. Taka sytuacja ogranicza konsumentom możliwości bezpośredniego korzystania ze stopniowo rosnącej dostępności kredytów transgranicznych. [...]

[...]

(7) W celu ułatwienia powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich należy ustanowić zharmonizowane wspólnotowe ramy w wielu kluczowych obszarach. [...].”

4 Motywy 9 i 10 dyrektywy 2008/48 stanowią:

„(9) Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. Dlatego państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych. [...]

(10) Definicje zawarte w niniejszej dyrektywie określają zakres harmonizacji. Obowiązki państw członkowskich związane z wprowadzaniem w życie przepisów niniejszej dyrektywy powinny zatem być ograniczone do takiego zakresu, jaki wyznaczają te definicje. Niniejsza dyrektywa nie powinna jednak naruszać możliwości stosowania przez państwa członkowskie, zgodnie z prawem wspólnotowym, przepisów niniejszej dyrektywy w dziedzinach, które nie są objęte zakresem jej zastosowania. Państwo członkowskie mogłoby w ten sposób utrzymywać lub wprowadzać przepisy krajowe odpowiadające przepisom niniejszej dyrektywy lub niektórym jej przepisom w stosunku do umów o kredyt nieobjętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy, na przykład w stosunku do umów o kredyt w kwocie niższej niż 200 EUR lub wyższej niż 75 000 EUR. [...].”

5 Motyw 14 tej dyrektywy sformułowany jest w sposób następujący:

„Umowy o kredyt zabezpieczony na nieruchomości powinny być wyłączone z zakresu stosowania niniejszej dyrektywy. Tego rodzaju kredyt ma bardzo szczególny charakter. Z zakresu stosowania niniejszej dyrektywy powinny być także wyłączone umowy o kredyt przeznaczony na finansowanie nabycia lub utrzymania prawa własności nieruchomości gruntowej lub istniejącego albo planowanego budynku. [...].”

6 Motyw 44 tej dyrektywy stanowi:

„Dla zapewnienia przejrzystości i stabilności rynku i do czasu dokonania dalszej harmonizacji państwa członkowskie powinny zapewnić wprowadzenie właściwych środków dotyczących regulowania lub nadzorowania działalności kredytodawców”.

7 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres stosowania”, w ust. 2 stanowi:

„Niniejszej dyrektywy nie stosuje się do:

- a) umów o kredyt, który zabezpieczony jest hipoteką lub innym porównywalnym zabezpieczeniem na nieruchomości powszechnie stosowanym w państwie członkowskim lub który zabezpieczony jest prawem związanym z nieruchomością;
- b) umów o kredyt przeznaczony na sfinansowanie nabycia lub utrzymania prawa własności nieruchomości gruntowej lub istniejącego lub planowanego budynku;
- c) umów o kredyt, którego całkowita kwota jest niższa niż 200 EUR lub wyższa niż 75 000 EUR;

[...]”.

- 8 Artykuł 22 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy”, stanowi w ust. 1:

„W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie”.

- 9 Artykuł 24 tej dyrektywy, zatytułowany „Pozasądowe rozstrzyganie sporów”, w ust. 1 stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają wprowadzenie odpowiednich i skutecznych procedur pozasądowego rozstrzygnięcia sporów konsumenckich dotyczących umów o kredyt przy wykorzystaniu w stosownych przypadkach istniejących organów”.

- 10 Zgodnie z art. 27 i 29 dyrektywy 2008/48 termin na dokonanie jej transpozycji upłynął w dniu 11 czerwca 2010 r., w którym uchylona została dyrektywa 87/102.

- 11 Zgodnie z art. 30 dyrektywy 2008/48, zatytułowanym „Środki przejściowe”:

„1. Niniejszej dyrektywy nie stosuje się do umów o kredyt obowiązujących w dniu wejścia w życie krajowych środków wykonawczych [transponujących].

2. Państwa członkowskie zapewniają jednak stosowanie art. 11, 12, 13 i 17, art. 18 ust. 1 zdanie drugie i art. 18 ust. 2 również do umów o kredyt odnawialny obowiązujących w dniu wejścia w życie krajowych środków wykonawczych [transponujących]”.

Prawo rumuńskie

- 12 Ordonanța de urgență a Guvernului 50/2010 (nadzwyczajny dekret rządowy nr 50/2010, zwany dalej „OUG 50/2010”, *Monitorul Oficial al României*, część I, nr 389 z dnia 11 czerwca 2010 r.) ma na celu transpozycję dyrektywy 2008/48 do prawa wewnętrznego.

- 13 Artykuł 2 ust. 1 OUG 50/2010 stanowi:

„Niniejszy dekret nadzwyczajny ma zastosowanie do umów kredytowych, w tym umów kredytowych zabezpieczonych hipoteką lub innym prawem na nieruchomości, a także do umów kredytowych mających na celu nabycie lub utrzymanie prawa własności istniejącej lub projektowanej nieruchomości bądź jej remont, uporządkowanie, konsolidację, odnowienie, rozbudowę lub waloryzację nieruchomości, niezależnie od całkowitej kwoty kredytu”.

- 14 Artykuł 36 OUG 50/2010 przewiduje:

„W zakresie udzielonego kredytu, kredytodawca może pobierać wyłącznie: prowizję za rozpatrzenie wniosku, prowizję za administrowanie kredytem lub prowizję za administrowanie kontem bieżącym, rekompensatę w przypadku przedterminowej spłaty kredytu i koszty związane z ubezpieczeniem, a w stosownych przypadkach, kary, oraz wspólną prowizję za usługi świadczone na żądanie konsumentów”.

- 15 Artykuł 85 ust. 2 OUG 50/2010 stanowi:

„W celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów, bez uszczerbku dla prawa konsumentów do wystąpienia na drogę sądową przeciwko kredytodawcom i pośrednikom kredytowym, którzy naruszyli postanowienia niniejszego dekretu nadzwyczajnego oraz prawa konsumentów do zwrócić się do [ANPC], konsumenci mogą korzystać z pozasądowego systemu składania skarg i dochodzenia

odszkodowania przez konsumentów, zgodnie z przepisami Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (ustawy nr 192/2006 w sprawie pośrednictwa i organizacji zawodu pośrednika), w brzmieniu zmienionym i uzupełnionym”.

16 Artykuły 86–88 OUG 50/2010 określają system sankcji, które między innymi mogą zostać nałożone przez przedstawicieli ANPC w razie naruszenia postanowień tego dekretu.

17 Artykuł 94 OUG 50/2010 stanowi:

„Niniejszy dekret nadzwyczajny wchodzi w życie po upływie dziesięciu dni od daty jego ogłoszenia w *Monitorul Oficial al României*, część I”.

18 Artykuł 95 OUG 50/2010 brzmi, jak następuje:

„1. W przypadku obowiązujących umów wierzyciele są zobowiązani w ciągu 90 dni od daty wejścia w życie niniejszego dekretu nadzwyczajnego do zapewnienia zgodności umowy z przepisami niniejszego dekretu nadzwyczajnego.

2. Obowiązujące umowy zostają zmienione przez dodatkowe umowy w ciągu 90 dni od daty wejścia w życie niniejszego dekretu nadzwyczajnego.

[...]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

19 Sporne w postępowaniu przed sądem krajowym umowy o kredyt zostały zawarte między Volksbank i jej klientami przed wejściem w życie OUG 50/2010.

20 Chodzi przede wszystkim o umowy, na podstawie których konsumentom udzielone zostały kredyty zabezpieczone hipoteką lub innym prawem na nieruchomości.

21 Umowy te zawierają pewne postanowienia dotyczące prowizji bankowych, których prawo żądania od swoich klientów zastrzega sobie Volksbank i które stanowią przedmiot sporu w postępowaniu przed sądem krajowym.

22 I tak postanowienie zawarte w pkt 3.5 ogólnych warunków umowy o kredyt spornej w postępowaniu przed sądem krajowym, zatytułowane „prowizja od ryzyka”, przewiduje, że za udostępnienie kredytu kredytobiorca może być zobowiązany do zapłaty na rzecz banku prowizji od ryzyka obliczanej na podstawie pozostałej do spłacenia kwoty kredytu, która to prowizja jest płatna miesięcznie przez cały czas trwania kredytu.

23 Postanowienie zawarte w pkt 5 szczególnych warunków tych umów, również zatytułowane „prowizja od ryzyka”, uściśla, że prowizja ta wynosi 0,2% pozostałej do spłacenia kwoty kredytu i że jest płatna miesięcznie w wyznaczonym terminie przez cały czas obowiązywania umowy.

24 Po dniu 22 czerwca 2010 r., kiedy weszła w życie OUG 50/2010, Volksbank podjęła działania, aby w umowach dodatkowych do umów o kredyt zastąpić nazwę spornych postanowień nazwą „prowizja za administrowanie kredytem”, który to rodzaj prowizji jest przewidziany w art. 36 dekretu, nie zmieniając jednak jej wysokości.

- 25 Również po wejściu w życie OUG 50/2010 ANPC stwierdziła podczas kontroli przeprowadzonych w Volksbank, że spółka ta w dalszym ciągu pobierała „prowizję od ryzyka”, taką jak przewidziana w umowach o kredyt spornych w postępowaniu przed sądem krajowym, i nazwaną następnie „prowizją za administrowanie kredytem”.
- 26 ANPC, która uznała, że pobieranie tej opłaty było niezgodne z art. 36 OUG 50/2010, sporządziła w stosunku do Volksbank protokół, w którym ta ostatnia została w szczególności zobowiązana do zapłaty grzywny oraz kar dodatkowych. Na ten protokół Volksbank wniosła skargę do sądu krajowego.
- 27 Przed sądem krajowym Volksbank podniosła, że pewne postanowienia OUG 50/2010 są niezgodne z dyrektywą 2008/48. Wobec tego, również ze względu na cel tej dyrektywy, obejmujący pełną harmonizację służącą zapewnieniu swobodnego przepływu usług świadczonych przez instytucje kredytowe, Volksbank uważa, że sąd krajowy nie powinien stosować tych postanowień w toczącym się przed nim sporze.
- 28 I tak, według Volksbank, art. 2 ust. 1 OUG 50/2010, w zakresie, w jakim przewiduje, że dekret ten ma zastosowanie do umów kredytowych zabezpieczonych hipoteką lub innym prawem na nieruchomości, takich jak umowy sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, jest niezgodny z art. 2 ust. 2 dyrektywy 2008/48, ponieważ ten ostatni przepis wyraźnie stanowi, że dyrektywy tej nie stosuje się do takich umów.
- 29 Ponadto, co się tyczy umów, które mogą być uznane za wchodzące w zakres zastosowania dyrektywy 2008/48, Volksbank podniosła, że art. 36 OUG, w zakresie, w jakim zawiera wyczerpujący wykaz prowizji bankowych, jakie mogą być pobierane przez instytucje kredytowe, jest niezgodny z tym zakresem zastosowania, ponieważ dyrektywa ta zdaniem Volksbank przewiduje wyłącznie przepisy dotyczące odpowiedniego informowania konsumentów.
- 30 Oprócz tego według Volksbank zakaz pobierania prowizji innych niż wymienione w rzezonym art. 36 jest sprzeczny z zasadami prawa Unii w zakresie swobodnego przepływu kapitału i swobody świadczenia usług.
- 31 Jeśli chodzi o swobodę świadczenia usług, zakaz ten powoduje wzrost kosztów instytucji kredytowych oferujących usługi w Rumunii, uniemożliwiając im bycie konkurencyjnymi na poziomie Unii. Zakaz ten stoi też na przeszkodzie temu, aby instytucje kredytowe mające siedzibę poza granicami tego państwa członkowskiego miały dostęp do rumuńskiego rynku kredytów konsumenckich.
- 32 Co się tyczy swobodnego przepływu kapitału, rumuński konsument nie będzie mógł uzyskać kredytu od kredytodawców mających siedzibę poza tym państwem członkowskim, ze względu na fakt, że miałyby prawo żądać uchylenia prowizji lub postanowień niezgodnych z przepisami OUG 50/2010.
- 33 Wreszcie Volksbank twierdzi, że przewidziana w art. 85 ust. 2 OUG 50/2010 możliwość zwrócenia się przez konsumenta bezpośrednio do ANPC, wraz z prawem ANPC do nałożenia sankcji w razie uznania, że doszło do naruszenia tego dekretu, nie stanowi odpowiedniej i skutecznej metody pozasądowego rozstrzygania sporów, jakiej wymaga art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48, lecz – przeciwnie – sprzyja wzrostowi liczby sporów, co zresztą nastąpiło w Rumunii.
- 34 Sąd krajowy wskazuje, że przedmiotem zawisłego przed nim sporu jest przede wszystkim ważność postanowienia zatytułowanego „prowizja od ryzyka”, przewidzianego w umowach kredytowych zawartych przed dniem wejścia w życie OUG 50/2010 i którego nazwa, zmieniona po tej dacie, brzmi „prowizja za administrowanie kredytem”.
- 35 Sąd ten uważa, że przepisy OUG 50/2010 zostały wydane w celu pilnego transponowania dyrektywy 2008/48 i że wobec tego należy je stosować zgodnie z tą dyrektywą. Przepisy krajowe mogą jednak stanowić niewłaściwą lub niepełną transpozycję tej dyrektywy.

36 W tych okolicznościach Judecătoria Călărași postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) W jakim zakresie wykładni art. 30 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, iż zakazuje państwom członkowskim stanowienia, że przepisy krajowe transponujące rzeczoną dyrektywę mają zastosowanie także do umów zawartych przed dniem wejścia w życie tych przepisów?
- 2) W jakim zakresie przepisy art. 85 ust.2 [OUG 50/2010] stanowią właściwą transpozycję art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48, który przewiduje obowiązek państw członkowskich do zagwarantowania istnienia odpowiednich i skutecznych procedur pozasądowego rozwiązywania sporów w zakresie kredytu konsumenckiego?
- 3) W jakim stopniu wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że wprowadza pełną harmonizację w dziedzinie umów kredytu konsumenckiego, która nie pozwala państwom członkowskim:
 - a) na rozszerzenie zakresu stosowania przepisów dyrektywy 2008/48 na umowy wyraźnie wyłączone z zakresu stosowania dyrektywy (takie jak kredyty hipoteczne lub umowy o własności nieruchomości) lub
 - b) na ustanowienie dodatkowych obowiązków dla instytucji kredytowych w zakresie rodzajów prowizji, które instytucje te mogą pobierać, lub kategorii wskaźników odniesienia, których mogą dotyczyć zmienne stopy procentowe umów o kredyt konsumencki, które wchodzą w zakres stosowania krajowych przepisów transponujących?
- 4) Jeśli odpowiedź na trzecie pytanie byłaby przecząca, w jakim zakresie wykładni zasady swobodnego przepływu usług i swobodnego przepływu kapitału, w sposób ogólny, oraz art. 56 [TFUE], 58 [TFUE] i art. 63 ust. 1 [TFUE], w szczególności, należy dokonywać w ten sposób, że jest zabronione, by państwa członkowskie nakładały na instytucje kredytowe środki zakazujące stosowania w umowach o kredyt konsumencki prowizji bankowych, które nie są zawarte w wykazie zatwierdzonych prowizji, przy braku zdefiniowania tych ostatnich w przepisach danego państwa?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania trzeciego lit. a)

37 W pytaniu trzecim lit. a), które powinno zostać zbadane w pierwszej kolejności, sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby przepis krajowy służący transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego obejmował swoim zakresem przedmiotowy umowy o kredyt, takie jak umowy sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, których przedmiotem jest udzielenie kredytu zabezpieczonego na nieruchomości, pomimo że takie umowy są na mocy art. 2 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy wyraźnie wyłączone z przedmiotowego zakresu jej stosowania.

38 Z dokonywanej w świetle motywów 9 i 10 dyrektywy 2008/48 wykładni art. 22 ust. 1 tej dyrektywy wynika, że jeśli chodzi o umowy o kredyt wchodzące w zakres jej stosowania, przewiduje ona pełną harmonizację i – jak wynika z tytułu rzeczoności art. 22 – ma charakter bezwzględnie wiążący, co należy rozumieć w ten sposób, że w dziedzinach, których harmonizacja ta dotyczy, państwa członkowskie nie są uprawnione do utrzymywania lub wprowadzania przepisów krajowych innych niż przewidziane w tej dyrektywie.

- 39 Ponadto, w szczególności zgodnie z motywami 3, 4 i 7 dyrektywy 2008/48, będąca jej celem harmonizacja w pewnych kluczowych dziedzinach różni się zasadniczo od harmonizacji, którą miała na celu dyrektywa 87/102, która – uchylona i zastąpiona przez dyrektywę 2008/48 – ustanawiała, według określenia Trybunału, jedynie minimum harmonizacji (zob. podobnie w szczególności postanowienie z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie C-76/10 Pohotovost', Zb.Orz. s. I-11557, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 Jednak, jak wynika również z motywu 10 dyrektywy 2008/48, państwa członkowskie mogą, zgodnie z prawem Unii, stosować przepisy tej dyrektywy w dziedzinach, które nie są objęte zakresem jej zastosowania. Tak więc mogą one utrzymywać lub wprowadzać przepisy krajowe odpowiadające przepisom tej dyrektywy lub niektórym spośród nich w odniesieniu do umów o kredyt nieobjętych zakresem stosowania rzeczonyj dyrektywy.
- 41 Z postanowienia odsyłającego wynika, że przedmiotem umów o kredyt spornych w postępowaniu przed sądem krajowym jest przede wszystkim udzielanie kredytów zabezpieczonych na nieruchomości.
- 42 Tak więc, zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2008/48 i w świetle motywu 14 tejże, takie umowy o kredyt nie wchodzą w zakres stosowania tej dyrektywy ze względu na szczególny charakter tego rodzaju kredytów.
- 43 Wobec tego, jak wynika z pkt 40 niniejszego wyroku, jeśli chodzi o takie umowy, harmonizacja przewidziana przez dyrektywę 2008/48 nie stoi na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie włączyło te umowy w zakres stosowania przepisów krajowych służących transpozycji tej dyrektywy, w celu zastosowania do tych umów wszystkich przepisów tej dyrektywy lub niektórych spośród nich.
- 44 Na pytanie trzecie lit. a) należy zatem odpowiedzieć, iż wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepis krajowy służący transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego obejmował swoim zakresem przedmiotowym umowy o kredyt, takie jak te, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym i których przedmiotem jest udzielanie kredytu zabezpieczonego nieruchomością, pomimo że takie umowy są na mocy art. 2 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy wyraźnie wyłączone z przedmiotowego zakresu jej stosowania.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 45 W pytaniu pierwszym, które należy zbadać w drugiej kolejności, sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy wykładni art. 30 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego określały swój czasowy zakres zastosowania w ten sposób, iż mają one zastosowanie również do umów o kredyt spornych w postępowaniu przed sądem krajowym, które są wyłączone z przedmiotowego zakresu stosowania tej dyrektywy i które obowiązywały w dniu wejścia w życie rzeczonych przepisów.

W przedmiocie dopuszczalności

- 46 Rząd rumuński uważa, że pytanie to zostało sformułowane w sposób zbyt ogólny, ponieważ odnosi się do ogółu umów o kredyt, podczas gdy sprawa przed sądem krajowym dotyczy umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką, która to umowa nie należy do przedmiotowego zakresu stosowania dyrektywy 2008/48. Zdaniem rządu rumuńskiego pytanie to jest więc częściowo niedopuszczalne.
- 47 Komisja Europejska wskazuje, że przedmiotem sporu przed sądem krajowym jest ważność postanowień zawartych w umowach o kredyt hipoteczny. Ponieważ jednak dyrektywa 2008/48 wyłącza takie umowy z zakresu swojego zastosowania i nie zawiera zharmonizowanych przepisów dotyczących postanowień umownych, odpowiedź na pytanie pierwsze nie ma na ten spór rzeczywistego wpływu.

- 48 W tym względy należy przypomnieć, że w ramach postępowania, o którym mowa w art. 267 TFUE, wyłącznie do sądu krajowego, przed którym wytoczono powództwo i który musi wziąć odpowiedzialność za wydane w następstwie tego orzeczenie, należy ocena, w świetle okoliczności konkretnej sprawy, zarówno konieczności wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu umożliwienia mu wydania orzeczenia, jak również znaczenia pytań, które przedkłada on Trybunałowi. W konsekwencji w sytuacji, gdy postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (zob. w szczególności wyroki: z dnia 18 marca 2010 r. w sprawach połączonych od C-117/08 do C-320/08 *Alassini i in.*, Zb.Orz. s. I-2213, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Odmowa wydania orzeczenia w przedmiocie pytania prejudycjalnego przedstawionego przez sąd krajowy jest więc możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnosi sąd krajowy, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym czy przedmiotem głównego sporu lub też gdy problem ma charakter hipotetyczny, lub też Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia przydatnej odpowiedzi na pytania, które zostały mu postawione (zob. w szczególności wyrok z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie C-450/06 *Varec*, Zb.Orz. s. I-581, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 Tymczasem z akt postępowania wynika, że w niniejszym pytaniu sąd krajowy w istocie zapytuje, czy jeśli chodzi o umowy o kredyt, takie jak umowy sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, które są wyłączone z przedmiotowego zakresu stosowania dyrektywy 2008/48 i które obowiązywały w dniu wejścia w życie przepisów krajowych służących transpozycji rzeczony dyrektywy do prawa wewnętrznego, art. 30 ust. 1 tej dyrektywy stoi na przeszkodzie temu, aby owe przepisy krajowe określały swój czasowy zakres stosowania w ten sposób, że mają one zastosowanie również do takich umów.
- 51 Ze względu na to, że wobec tego chodzi o pytanie dotyczące wykładni prawa Unii, w wypadku którego co najmniej nie jest oczywiste, że nie może zostać na nie udzielona odpowiedź istotna dla rozstrzygnięcia sporu zawisłego przed sądem krajowym, Trybunał jest zobowiązany odpowiedzieć na to pytanie.

Co do istoty

- 52 Jak wynika z motywów 9 i 10 dyrektywy 2008/48, do państw członkowskich należy określenie warunków, na jakich zamierzają rozszerzyć swój system krajowy transponujący tę dyrektywę na umowy o kredyt, takie jak umowy sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, które nie należą do żadnej z dziedzin, w odniesieniu do których prawodawca Unii postanowił określić zharmonizowane przepisy.
- 53 Oznacza to, że jeśli w odniesieniu do tych umów państwa członkowskie mogą wprowadzić w swoich uregulowaniach krajowych służących transpozycji dyrektywy 2008/48 zasadę odpowiadającą konkretnie przepisowi przejściowemu przewidzianemu art. 30 ust. 1 tej dyrektywy, co do zasady mogą też, w poszanowaniu postanowień TFUE i z zastrzeżeniem innych mogących mieć zastosowanie aktów prawa wtórnego, określić inny przepis przejściowy, taki jak przewidziany w art. 95 OUG 50/2010, na podstawie którego wspomniane uregulowania mają zastosowanie również do umów obowiązujących w dniu wejścia tych uregulowań w życie.
- 54 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 30 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego określały swój czasowy zakres zastosowania w ten sposób, iż mają one zastosowanie również do umów o kredyt spornych w postępowaniu przed sądem krajowym, które są wyłączone z przedmiotowego zakresu stosowania tej dyrektywy i które obowiązywały w dniu wejścia w życie rzeczonych przepisów.

W przedmiocie pytania trzeciego lit. b)

55 W pytaniu trzecim lit. b), które należy zbadać w trzeciej kolejności, sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego nakładały na instytucje kredytowe obowiązki nieprzewidziane przez tę dyrektywę w zakresie, po pierwsze, rodzajów prowizji, które instytucje te mogą pobierać w ramach umów o kredyt konsumencki wchodzących w zakres stosowania tych przepisów, i po drugie, kategorii wskaźników odniesienia, których mogą dotyczyć zmienne stopy procentowe takich umów.

W przedmiocie dopuszczalności

56 Rząd rumuński i Komisja podnoszą, że pytanie to jest niedopuszczalne w zakresie, w jakim dotyczy wskaźników odniesienia, których mogą dotyczyć zmienne stopy procentowe umów o kredyt konsumencki.

57 Zastrzeżenia te, w świetle zasad przypomnianych w pkt 48 i 49 niniejszego wyroku, powinny zostać uwzględnione.

58 Należy bowiem stwierdzić, że z żadnego elementu akt postępowania przedłożonych Trybunałowi nie wynika, iż mające zastosowanie prawo krajowe zawiera zasady nakładające na instytucje kredytowe obowiązki w zakresie kategorii wskaźników odniesienia, których mogą dotyczyć zmienne stopy procentowe umów o kredyt konsumencki, mające charakter dodatkowy w stosunku do obowiązków przewidzianych w dyrektywie 2008/48. Wspomniane akta postępowania nie wspominają o takich przepisach prawa krajowego, a przede wszystkim nie wskazują, że przepisy takie są sporne w postępowaniu przed sądem krajowym.

59 Wynika z tego, że nie zachodzi potrzeba udzielenia odpowiedzi na pytanie trzecie lit. b) w zakresie, w jakim dotyczy wskaźników odniesienia, których mogą dotyczyć zmienne stopy procentowe umów o kredyt konsumencki.

Co do istoty

60 Jak zostało stwierdzone w pkt 40 niniejszego wyroku, w szczególności z motywu 10 dyrektywy 2008/48 wynika, że w odniesieniu do umów o kredyt nieobjętych przedmiotowym zakresem stosowania tej dyrektywy, takich jak umowy sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, państwa członkowskie mogą utrzymywać lub wprowadzać przepisy krajowe odpowiadające przepisom rzeczonyj dyrektywy lub niektórym spośród nich.

61 Wobec tego dyrektywa 2008/48, a w szczególności jej art. 22 ust. 1, również nie stoi na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie nakładało nieprzewidziane w tej dyrektywie obowiązki, które mają na celu ochronę konsumentów, takie jak, w niniejszym wypadku, art. 36 OUG 50/2010, zawierający wyczerpujący wykaz prowizji bankowych, jakie kredytodawca może pobierać od konsumentów.

62 Taka zasada ochrony konsumenta, w dziedzinie niezharmonizowanej przez dyrektywę 2008/48, nie narusza bowiem równowagi będącej podstawą tej dyrektywy, w dziedzinie przez nią zharmonizowanej, pomiędzy celami z zakresu ochrony konsumenta i celem dotyczącym ustanowienia dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich.

63 Należy dodać, że jak zostało wskazane w pkt 38 niniejszego wyroku, wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48, w świetle motywów 9 i 10 tej dyrektywy, należy dokonywać w ten sposób, że jeśli chodzi o umowy o kredyt wchodzące w zakres jej stosowania – do których odwołuje się sąd krajowy w ramach rozpatrywanego niniejszym pytaniem, mimo że nie są one sporne w postępowaniu przed tym

sądem – dyrektywa ta przewiduje pełną i bezwzględnie wiążącą harmonizację, która – w dziedzinach, których harmonizacja ta dotyczy – stoi na przeszkodzie utrzymywaniu lub wprowadzaniu przez państwa członkowskie przepisów krajowych innych niż przepisy zawarte w tej dyrektywie.

- 64 Wobec tego, w odniesieniu do takich umów, państwa członkowskie są uprawnione do przyjęcia obowiązków, takich jak obowiązki wynikające z art. 36 OUG 50/2010 w zakresie prowizji bankowych wyłącznie pod warunkiem, że dyrektywa 2008/48 nie zawiera zharmonizowanych przepisów w tym zakresie.
- 65 Należy zaś stwierdzić, że choć dyrektywa 2008/48 przewiduje obowiązki dotyczące informacji, jakie muszą być zapewnione przez kredytodawcę w odniesieniu w szczególności do prowizji bankowych w zakresie, w jakim prowizje te stanowią część całkowitego kosztu kredytu w rozumieniu art. 3 lit. g) tej dyrektywy, nie zawiera ona jednak norm materialnych dotyczących rodzajów komisji bankowych, które mogą być pobierane przez kredytodawcę.
- 66 Ponadto z motywu 44 dyrektywy 2008/48 wynika, że dla zapewnienia przejrzystości i stabilności rynku i do czasu dokonania dalszej harmonizacji państwa członkowskie powinny zapewnić wprowadzenie właściwych środków dotyczących regulowania lub nadzorowania działalności kredytodawców.
- 67 W konsekwencji na pytanie trzecie lit. b) należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego nakładały na instytucje kredytowe obowiązki nieprzewidziane przez tę dyrektywę w zakresie rodzajów prowizji, które instytucje te mogą pobierać w ramach umów o kredyt konsumencki wchodzących w zakres stosowania tych przepisów.

W przedmiocie pytania czwartego

- 68 W pytaniu czwartym sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy wykładni zasad traktatowych z dziedziny swobody świadczenia usług i swobodnego przepływu kapitału, a w szczególności art. 56 TFUE, 58 TFUE i art. 63 ust. 1 TFUE, należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom wewnętrznego prawa krajowego zakazującym instytucjom kredytowym pobierania pewnych prowizji bankowych.
- 69 Na wstępie należy wskazać, że nie ma potrzeby badania przepisu krajowego, który jest sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, w świetle zasad traktatowych z dziedziny swobodnego przepływu kapitału.
- 70 Jeżeli bowiem przepis krajowy dotyczy jednocześnie swobodnego świadczenia usług i swobodnego przepływu kapitału, należy zbadać, w jakim zakresie przepis ten wpływa na wykonywanie tych swobód podstawowych i czy w okolicznościach postępowania przed sądem krajowym jedna z nich ustępuje pierwszeństwa drugiej. Trybunał bada dany przepis zasadniczo jedynie w świetle jednej z tych dwóch swobód, jeżeli okaże się, że w danych okolicznościach jedna z nich jest całkowicie drugorzędna względem drugiej i może być z nią połączona (wyrok z dnia 3 października 2006 r. w sprawie C-452/04 Fidium Finanz, Zb.Orz. s. I-9521, pkt 34).
- 71 W niniejszym przypadku, jeśli okazałoby się, jak twierdzi Volksbank, iż utrudniając klientom zamieszkałym w Rumunii dostęp do kredytów konsumenckich oferowanych przez spółki, które mają siedzibę na terenie innych państw członkowskich, przepis ten powoduje rzadsze korzystanie przez tych klientów ze wspomnianych usług, a zatem zmniejszenie transgranicznego przepływu finansowego związanego z takimi świadczeniami, byłby to jedynie nieunikniony skutek ewentualnego ograniczenia swobody świadczenia usług (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Fidium Finanz, pkt 48).

- 72 Co się tyczy badania krajowego przepisu, który jest sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, w świetle zasad traktatowych z dziedziny swobodnego świadczenia usług, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że działalność instytucji kredytowej polegająca na udzielaniu kredytów stanowi usługę w rozumieniu art. 56 TFUE (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Fidium Finanz, pkt 39).
- 73 Z utrwalonego orzecznictwa wynika też, że pojęcie ograniczenia w rozumieniu art. 56 TFUE obejmuje przepisy, które zakazują, ograniczają lub zmniejszają atrakcyjność korzystania ze swobody świadczenia usług (zob. w szczególności wyrok z dnia 29 marca 2011 r. w sprawie C-565/08 Komisja przeciwko Włochom, Zb.Orz. s. I-2101, pkt 45).
- 74 Jeśli chodzi o to, w jakich okolicznościach przepis mający zastosowanie bez różnicy do wszystkich instytucji kredytowych świadczących usługi na terytorium Rumunii, taki jak zakaz pobierania pewnych spornych w niniejszym przypadku prowizji bankowych, może mieścić się w zakresie tego pojęcia, należy przypomnieć, że uregulowania państwa członkowskiego nie stanowią ograniczenia w rozumieniu traktatu tylko z tej przyczyny, że inne państwa członkowskie stosują w odniesieniu do podmiotów świadczących podobne usługi mających swe przedsiębiorstwa na ich terytorium zasady mniej rygorystyczne lub bardziej interesujące z gospodarczego punktu widzenia (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 49).
- 75 Pojęcie ograniczenia obejmuje natomiast przepisy przyjmowane przez dane państwo członkowskie, które choć jednakowo stosowane, mają wpływ na dostęp przedsiębiorstw z innych państw członkowskich do rynku (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 46).
- 76 W niniejszym przypadku nie podniesiono jednak, że wprowadzony przepisem krajowym sporny w postępowaniu przed sądem zakaz pobierania przez kredytodawców pewnych prowizji bankowych był ustanawiany w ramach zezwolenia na prowadzenie działalności w Rumunii przez instytucje kredytowe mające siedzibę w innych państwach członkowskich.
- 77 Z akt postępowania przedłożonych Trybunałowi nie wynika też, że ustanowienie takiego zakazu stanowi rzeczywistą ingerencję w swobodę zawierania umów przez te instytucje.
- 78 Zarówno rząd rumuński jak i Komisja podnoszą bowiem, nie napotykając w tej kwestii sprzeciwu ze strony Volksbank, że choć sporne w postępowaniu przed sądem krajowym uregulowania krajowe ograniczają liczbę prowizji bankowych, jakie mogą być zawarte w umowach o kredyt, nie nakładają jednak wymogów dotyczących ograniczeń taryfowych, ponieważ nie przewidują żadnego pułapu w odniesieniu do kwoty prowizji dozwolonych przez sporny w postępowaniu przed sądem krajowym przepis krajowy ani ogólnie w odniesieniu do stóp oprocentowania.
- 79 Wobec tego ów przepis krajowy, choć może powodować konieczność dostosowania pewnych postanowień umownych, sam w sobie nie powoduje dodatkowego obciążenia dla instytucji kredytowych mających siedzibę w innych państwach członkowskich ani tym bardziej konieczności zweryfikowania przez te instytucje ich polityki i strategii gospodarczych po to, aby mogły wejść na rynek rumuński na warunkach zgodnych z prawem rumuńskim.
- 80 Wynika z tego, że w świetle okoliczności podniesionych przed Trybunałem rzeczony przepis krajowy nie czyni mniej atrakcyjnym wejścia na ten rynek, a w przypadku wejścia na ten rynek nie ogranicza w sposób rzeczywisty zdolności zainteresowanych przedsiębiorstw do natychmiastowego efektywnego konkurowania z przedsiębiorstwami tradycyjnie działającymi w Rumunii.

- 81 W tych okolicznościach wpływ takiego przepisu krajowego na wymianę usług jest zbyt niepewny i pośredni, aby uznać, że tego rodzaju przepis krajowy może utrudniać wewnątrzwspólnotową wymianę handlową (zob. analogicznie w szczególności wyrok z dnia 7 kwietnia 2011 r. w sprawie C-291/09 Francesco Guarnieri & Cie, Zb.Orz. s. I-2685, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 82 Zatem w świetle znanych Trybunałowi okoliczności należy stwierdzić, że przepis krajowy taki jak przepis sporny w postępowaniu przed sądem krajowym nie jest niezgodny z zasadami traktatowymi z dziedziny swobodnego świadczenia usług.
- 83 Uwzględniając powyższe uwagi, na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, iż wykładni zasad traktatowych z dziedziny swobody świadczenia usług należy dokonywać w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom wewnętrznego prawa krajowego zakazującym instytucjom kredytowym pobierania pewnych prowizji bankowych.

W przedmiocie pytania drugiego

- 84 W pytaniu drugim, które należy zbadać w ostatniej kolejności, sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy wykładni art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu stanowiącemu część przepisów krajowych służących transpozycji dyrektywy 2008/48, które w dziedzinie sporów dotyczących kredytów konsumenckich umożliwia konsumentom zwrócenie się bezpośrednio do organu ochrony konsumenta, mogącego następnie nałożyć na instytucje kredytowe kary za naruszenie tych przepisów krajowych, bez konieczności uprzedniego skorzystania z procedur pozasądowych przewidzianych przez prawo krajowe dla rozwiązywania tego rodzaju sporów.

W przedmiocie dopuszczalności

- 85 Na wstępie należy wskazać, że choć krajowe przepisy transponujące, o które chodzi w niniejszym przypadku, a mianowicie art. 85 ust. 2 OUG 50/2010, dotyczą umów o kredyt konsumencki niewchodzących w przedmiotowy i czasowy zakres zastosowania dyrektywy 2008/48, bezsporne jest, iż na mocy tych przepisów transponujących umowy takie zostały objęte zakresem zastosowania zharmonizowanego przepisu będącego przedmiotem niniejszego pytania, a mianowicie art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48.
- 86 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał wielokrotnie uznał swoją właściwość do orzekania w przedmiocie wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczących przepisów prawa Unii w sytuacjach, w których okoliczności sporne w postępowaniu przed sądem krajowym sytuowały się poza zakresem stosowania prawa Unii i podlegały w konsekwencji wyłącznie kompetencji państw członkowskich, lecz w których te przepisy prawa Unii znalazły zastosowanie do sprawy za pośrednictwem prawa krajowego, ze względu na zawarte w prawie krajowym odesłanie do ich treści (zob. w szczególności wyrok z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie C-310/10 Agafitei i in., Zb.Orz. s. I-5989, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 87 Trybunał zauważył w tym względzie między innymi, że jeżeli ustawodawstwo krajowe dostosowuje się w zakresie rozwiązań sytuacji czysto wewnętrznych do rozwiązań przyjętych w prawie Unii, na przykład w celu uniknięcia dyskryminacji krajowych podmiotów lub zakłócenia konkurencji, czy też zapewnienia jednolitej procedury dla porównywalnych sytuacji, istotne znaczenie ma to, by celem uniknięcia przyszłych rozbieżności w wykładni przepisy lub pojęcia przejęte z prawa Unii były interpretowane w sposób jednolity, bez względu na warunki, w jakich mają być stosowane (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Agafitei i in., pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 88 Niniejszy przypadek ma takie znaczenie, ponieważ stosowanie zharmonizowanego przepisu przewidzianego w art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48 do umów o kredyt konsumencki nienależących do czasowego i przedmiotowego zakresu zastosowania tej dyrektywy służy zapewnieniu, że w porównywalnych sytuacjach istnieje jednolita procedura, jeśli chodzi o pozasądowe rozwiązywanie sporów dotyczących takich umów.
- 89 Ponadto rząd rumuński oraz Komisja podnoszą, że pytanie drugie jest niedopuszczalne, ponieważ dotyczy pozasądowych procedur rozwiązywania sporów, podczas gdy w postępowaniu przed sądem krajowym procedury te nie mają rzeczywistego znaczenia. Wykładnia, o którą w tym pytaniu zwrócił się do Trybunału sąd krajowy, nie ma ich zdaniem związku z przedmiotem zawisłego przed tym sądem sporu.
- 90 Ponadto rząd rumuński twierdzi, iż pytanie to jest niedopuszczalne również z tego względu, iż sąd krajowy zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni prawa krajowego, co należy do wyłącznej właściwości sądów krajowych.
- 91 W tej kwestii należy stwierdzić, że przed sądem krajowym Volksbank podniosła, iż ze względu na to, że uregulowanie stanowiące część przepisów krajowych służących transpozycji dyrektywy 2008/48, a mianowicie art. 85 ust. 2 OUG 50/2010, umożliwia zwrócenie się do organu ochrony konsumenta, mogącego następnie nałożyć na instytucje kredytowe kary, bez konieczności uprzedniego skorzystania z procedur pozasądowych przewidzianych przez prawo krajowe dla rozwiązywania tego rodzaju sporów, przepisy te są niezgodne z art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48, który przewiduje obowiązek państw członkowskich do zagwarantowania istnienia odpowiednich i skutecznych procedur pozasądowego rozwiązywania sporów w zakresie kredytu konsumenckiego.
- 92 Bezsporne jest również, iż w sprawie przed sądem krajowym organ ochrony konsumentów, w danym wypadku ANPC, rzeczywiście nałożył grzywnę na instytucję kredytową, w danym wypadku Volksbank, ze względu na to, że zawarte przez nią umowy o kredyt konsumencki zawierały postanowienia niezgodne z uregulowaniami krajowymi służącymi transpozycji dyrektywy 2008/48, bez możliwości wcześniejszego rozwiązania owego sporu przez tę instytucję kredytową na drodze pozasądowej.
- 93 W tych okolicznościach należy stwierdzić, w świetle zasad przypomnianych w pkt 48 i 49 niniejszego wyroku, że ze względu na to, iż chodzi o pytanie dotyczące wykładni prawa Unii, w wypadku którego co najmniej nie jest oczywiste, że nie może zostać na nie udzielona odpowiedź istotna dla rozstrzygnięcia sporu zawisłego przed sądem krajowym, Trybunał jest zobowiązany odpowiedzieć na to pytanie.

Co do istoty

- 94 Należy stwierdzić, że choć art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48 wymaga, aby procedury w dziedzinie pozasądowego rozwiązywania sporów były odpowiednie i skuteczne, ani ten przepis, ani żadne inne postanowienie dyrektywy 2008/48, które może być brane pod uwagę przy dokonywaniu wykładni zakresu jej obowiązywania, nie określają dokładniej zasad ani cech takich procedur.
- 95 W konsekwencji na państwach członkowskich spoczywa obowiązek określenia zasad tych postępowań, również jeśli chodzi o ich ewentualnie obligatoryjny charakter, przy zapewnieniu skuteczności tej dyrektywy (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie *Alassini i in.*, pkt 44).
- 96 Prawdą jest, że uregulowania krajowe, które nakładają obowiązek uprzedniego skorzystania z pozasądowej pojednawczej procedury rozpatrywania sporów, poprzez zapewnienie każdorazowego korzystania z takiej procedury sprzyjają wzmocnieniu skuteczności dyrektywy 2008/48 (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie *Alassini i in.*, pkt 45).

- 97 Niemniej jednak ani z brzmienia, ani z celu art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48, bądź też z innego elementu kontekstowego, który można byłoby wziąć pod uwagę przy dokonywaniu wykładni tego przepisu, nie wynika, że przepis ten wymaga, aby państwa członkowskie, dokonując jego transpozycji, przewidziały taki obowiązek.
- 98 Oprócz tego dyrektywa 2008/48 nie może stać na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie, w ramach szerokiego zakresu uznania pozostawionego mu przez tę dyrektywę w dziedzinie uregulowania proceduralnych sposobów dotyczących pozasądowego rozwiązywania sporów dotyczących umów o kredyt konsumencki, umożliwiło możliwie jak najszerszy dostęp konsumentów do organów ustanowionych specjalnie w celu ochrony interesów konsumentów, w szczególności ze względu na ryzyko, iż konsumenci – znajdujący się co do zasady w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania – mogą być nieświadomi swoich praw lub napotkać trudności w korzystaniu z nich.
- 99 Ponadto nie można twierdzić, że przepis krajowy, taki jak art. 85 ust. 2 OUG 50/2010, w zakresie, w jakim umożliwia bezpośrednie zwrócenie się do organu ochrony konsumentów mającego prawo nakładania grzywien, ze względu na sam ten fakt sprawia, że procedury w zakresie pozasądowego rozwiązywania sporów dotyczących umów o kredyt konsumencki, takich jak procedury przewidziane przez prawo krajowe sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, są nieodpowiednie, nieskuteczne, lub niezgodne z wymogiem skuteczności (effet utile) dyrektywy 2008/48.
- 100 W świetle powyższych uwag na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu stanowiącemu część przepisów krajowych służących transpozycji dyrektywy 2008/48, które w dziedzinie sporów dotyczących kredytów konsumenckich umożliwia konsumentom zwrócenie się bezpośrednio do organu ochrony konsumenta, mogącego następnie nałożyć na instytucje kredytowe kary za naruszenie tych przepisów krajowych, bez konieczności uprzedniego skorzystania z procedur pozasądowych przewidzianych przez prawo krajowe dla rozwiązywania tego rodzaju sporów.

W przedmiocie kosztów

- 101 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego obejmowały swoim zakresem przedmiotowym umowy o kredyt, takie jak te, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym i których przedmiotem jest udzielanie kredytu zabezpieczonego nieruchomością, pomimo że takie umowy są na mocy art. 2 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy wyraźnie wyłączone z przedmiotowego zakresu jej stosowania.
- 2) Wykładni art. 30 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego określały swój czasowy zakres zastosowania w ten sposób, iż mają one

zastosowanie również do umów o kredyt spornych w postępowaniu przed sądem krajowym, które są wyłączone z przedmiotowego zakresu stosowania tej dyrektywy i które obowiązywały w dniu wejścia w życie rzeczonych przepisów.

- 3) Wykładni art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby przepisy krajowe służące transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego nakładały na instytucje kredytowe obowiązki nieprzewidziane przez tę dyrektywę w zakresie rodzajów prowizji, które instytucje te mogą pobierać w ramach umów o kredyt konsumencki wchodzących w zakres stosowania tych przepisów.
- 4) Wykładni zasad traktatowych z dziedziny swobody świadczenia usług należy dokonywać w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom prawa krajowego zakazującym instytucjom kredytowym pobierania pewnych prowizji bankowych.
- 5) Wykładni art. 24 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu stanowiącemu część przepisów krajowych służących transpozycji dyrektywy 2008/48, które w dziedzinie sporów dotyczących kredytów konsumenckich umożliwia konsumentom zwrócenie się bezpośrednio do organu ochrony konsumenta, mogącego następnie nałożyć na instytucje kredytowe kary za naruszenie tych przepisów krajowych, bez konieczności uprzedniego skorzystania z procedur pozasądowych przewidzianych przez prawo krajowe dla rozwiązywania tego rodzaju sporów.

Podpisy